

mente, at man vilde kunne gjøre Regning paa, at Sagen vilde blive hurtig færdig, var det maasse en ironisk Taleform, men hvis den var alvorlig ment, vil jeg sige, at Erfaringen vistnok vilde staa fæste, at det ikke vilde blive saa nemt. Det, som her er kommet frem, har jo vist, at Dovedovgaven er bleven den, at bringe Friskolen eller Privatfolen op til en saadan Høide, at den strax kunde tvale enhverjombestl. Virksomhed, der gik i Retning af at udvikle den nu bestaaende Skole, men for saavidt man vil tage Hensyn til, hvad Ministeren naturlig kunde vente sig ved Fremlegelsen af Lovforslaget, vilde det dog være ganske billigt, at man ikke forlangte, at han skulde kjende den Stemning, som nu bagester er kommen frem. Det forekommer mig billigt at indskrænke sig til at forlange, at Ministeren tog Hensyn til, hvad der laa forud for den Tid, da han fremkom med Lovforslaget. Naar Talen var om en Sag, som oftere havde været Gjenstand for den Lovgivende Magts Virksomhed, hvorved man var kommen til en Afgjørelse, som var stude tilbage af Regjeringen, og naar Ministeren da vilde komme med et Forslag, som gik stik imod, hvad der havde vist sig stadigt at være Repræsentationens Mening, kunde jeg fortaae, at Thinget grebes af den Tølelse, at det var bedre slet ikke at have med Sagen at gjøre; men det forekommer mig, som jeg allerede igaar tillod mig at udtale, at det vilde være ikke blot ikke høfligt — det jo er en Smagsag og ikke nogen vigtig Ting — men virkelig ikke ret forpaaelig ligeoverfor en Situation som den, der her er tilstede, at beslutte sig til noget Saa-dant, da Situationen her jo netop er den stik modfattede af den, jeg nys antydede. Det er jo vel, som bekendt, allerede en Del Aar siden, at Sagen om Almueskolen kom til Forhandling her, men jeg paaistaar, at der i det, som i saa Henseende er kommet frem paa Rigsdagen, ikke er noget, der i fjerneste Maade kunde give Anledning til, at tro, at man vilde stille sig paa den Maade, der nu synes at være for Haanden. Noget af det Første, der kom frem her, da denne Sag for 4 & 5 Aar siden behandledes, var nogle Adresser, og da navnlig en Adresse, som var meget stærk affattet og som havde givet Anledning til adskillige Møder i Sjælland. Denne Adresse, som jeg tilfældigvis her har for mig, har det Særegne ved sig, at dens Underskrift begynder med to Navne, hvoraf det ene er Navnet paa en Landssthingsmand og det andet Navnet paa en Folkethingsmand, der i Dag har havt Ordet, nemlig det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (N. Jensen), ikke at tale om et tredie Navn, som heller ikke er ubekendt i Skoleverdenen, nemlig Bjørnbat i Viby. Den da indkomne Adresse til Rigsdagen, som enstemmig var vedtagen af samtlige Lærere, — der havde været en stor Mængde Møder, hvorpaa de her omhandlede Spørgsmaal allerede den Gang, bleve forhandlede

— gik aldeles bestemt ud paa at bevare Skoletvangen; den gik ud paa udtrykkeligt at fastsætte, at Skolemønstrene maatte bevares, og at der maatte sørges for, at deres Størelse bestemtes saaledes, at Hensigten med dem opnaaedes. Det var altsaa den Opfattelse, som da habdes, og denne Adresse udtalte derhos andre Anskuelser, der nu ere forladte, ja som maasse nu betragtes som reaktionære. De nævnte ærede Mænd havde da f. Ex. med Hensyn til Skoleinspektorerne den Dristighed, som jeg ikke vilde kunne have haft, at de stille i Spidsen i den første Paragraf af deres Adresse for det Første, en Overstoledirektør, som skulde udnavnes af Kongen; dernæst en Skoledirektør i hvert Stift, som skulde udnavnes af Regjeringen, og for det Tredie en Inspektør næsten i hvert Sogn, som skulde foreslaas af Stiftets Skoledirektør og vælges af Regjeringen (Afbendelse); ja, det staaer virkelig udtrykkelig her i Adressen. Der blev udtalt flere andre Ting i denne Adresse; iblandt andet fandt ogsaa Interessesen for Fortættelses-skoler stik Udtryk deri, og i den Henseende kunde jeg naturligvis være fuldstændig enig med den. Dernæst har der jo som bekendt flere Gange her været Spørgsmaal om at faae alvorligt fat paa denne Sag, og da navnlig, som jeg igaar nævnte, gennem en Kommission. En udførlig Debat har fundet Sted, og det viste sig, at man mente, at der var mangfoldige Punkter netop i de Retninger, hvori Lovforslaget er gaaet, med Hensyn til hvilke man trængte til en Reform, og man ønskede derfor ned-sat en Regjerings- eller en parlamentarisk Kommission. Man var imidlertid den Gang enig om, at det var bedre, at Regjeringen selv udførte Arbejdet, og at den dernæst kom dermed til Rigsdagen, som var den Kommission, der bedst var i Stand til at tage Sagen for; men man havde den Gang paa ingen Maade opstillet det som en uæstergivelig Betingelse, at der, naar man ikke kunde faae Friskolen eller det, man mener dermed, ikke skulde være Tale om en Reform, af Skolen. Det allertydeligste Bevis i saa Henseende findes dog i, hvad der ligger nærmest for, nemlig i den Forhandling, der fandt Sted i forrige Samling. Det er ganske vist, at Meget kan forandre sig i kort Tid, men naar jeg sammenligner Situationen, som den var her den Dag, Interpellationen ifjor fandt Sted, med de Udtalelser, der nu i disse Dage ere faldne her, tror jeg rigtignok, der vil vise sig en saa mærkbar Modsigelse, at man har ondt ved at forklare sig den blot derved, at en Del af Medlemmerne her i Thinget ere blevene andre, end de den Gang vare, og det saameget mere, som netop væsentligt de samme Medlemmer, der den Gang førte Ordet, nu ere tilstede. Jeg vil ikke tale om, at de Medlemmer, som maasse ogsaa den Gang vare imod noget Sigtende som det, der her foreligger, ikke udtalte sig derom; thi det var jo deres egen Sag,